

רן לוי (Ran Levy)

עובד סוציאלי (M.S.W), מנחה ומטפל קבוצתי.

עובד סוציאלי פסיכיאטרי במחלקה הפסיכיאטרית בבית החולים איכילוב, מנחה קבוצות במרכז סיוע לנפגעות תקיפה מינית, קליניקה פרטית.

סוגיות יחידות בעבודה טיפולית עם קבוצת גברים שעברו תקיפה מינית

נ, כתב העת הישראלי לטיפול קבוצתי. כרך 11. גיליון 1. אביב 2006)

מתאר סוגיות טיפוליות בעבודה קבוצתית עם גברים נפגעי תקיפה מינית. אחד מכל שבעה גברים עובר תקיפה ממהלך חייו. גברים שעברו תקיפה מינית כמעט ולא זוכים להתייחסות טיפולית. מקורות הידע המקצועי בתחום מאד. אשמה, בושה וטאבוים חברתיים מונעים מהגברים להכיר בכך שעברו פגיעה מינית ולבקש עזרה קבוצת אלו הנן היחידות מסוגן בארץ ופועלות במסגרת מרכז הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית.

קטיובה הטיפולית הנסקרת הנה טיפול קבוצתי באוריינטציה פסיכו דינאמית – פמיניסטית. שלוב הגישות ראיית עולם חברתית פמיניסטית, הרואה באונס אקט של כוח ולא של מין ורגישה לקשיים החברתיים של יחד עם הגישה הפסיכודינאמית בקבוצות במתייחסת לתהליכים תוך אישיים וללא מודע בקבוצה.

זה מתוארות שתי קבוצות שהתקיימו אחת אחרי השניה. פרמטרים כגון גודל הקבוצה, סוג הפגיעה, הראיון, ומשך הקבוצה נסקרים ומתואר הרציונל שהביא לבחירות שנעשו בקבוצות אלו.

מתאר נקודות ייחודיות לעבודה עם נפגעים: הקבוצה כסביבה מאימת, שיתוף בסיפור הפגיעה, אינטימיות מיניות בקבוצה, תפיסת הגבריות בקבוצה, נפגעים שפגעו, השפעת הג'נדר של המנחים על הקבוצה. כל אחת יות מתוארת בעזרת רקע תאורתי ודוגמאות מחיי הקבוצה.

Issues in therapeutic group for sexually abused man.

Ran levy

This article describe the work with sexually abuse male group. One out of seven man has be victim of sexual abuse. There is not much of a professional knowledge in the area of sexual abuse of man. Guilt and shame and taboos stop man for asking for mental help.

The therapeutic perspective we use working with the group was a combination of a psychodynamic point of view on the group process and a feminist perspective that underline power relation in society.

In the article we describing two short term groups. Parameters like the number of clients in group and the kind of abuse that happened to them, the interview we made with each one be the beginning of the group that are sown.

The article show some exclusive points in working with male victims: the group as an dread place, sharing the story of the abuse, intimacy Vs sexuality in the group, the gender identity the man in the group, victims who abuse others and the influence of the co-coordinators gen on the group.

סוגיות יחידות בעבודה טיפולית עם קבוצת גברים שעברו תקיפה מינית

לתמי קרוק שותפתי להנחיית קבוצת הנפגעים.
(אלעד על הליווי וההדרכה.)

זככה הפמיניסטית עלה אל תודעת הציבור הרחב וגופי הטיפול היקף תופעת הפגיעה המינית בנשים

ל (Chodorow, 1978, Gilligan, 1982). כעבור מספר עשורים החלו להגיע לתודעה החברתית גם דיווחים על

Deleted: הנשים

גברים ונערים. ניתן לומר כי התרת הסוד ונתינת זכות הדבור לנשים הנפגעות סלל את הדרך גם לקולם של הנפגעים. גברים שעקבו הטאבו החברתי, רגשות הבושה וההשפלה וחוסר היכולת החברתית להכליל את עניין בדימוי הגבר הסטראוטיפי, נשארו אילמים (Frosh, 1992, Crowder, 1993).

זה ברצוננו להציג תמות מרכזיות הנגזרות מהעבודה הקבוצתית הטיפולית באוריאנטציה פסיכודינאמית

Deleted: אלו

Deleted: ם

שית עם גברים נפגעי תקיפה מינית. נקודות הדיון נבחרו בשל יחודיותן ופחות ציוני דרך בחיבור הצירים: קבוצה, תקיפה מינית, גברים וגבריות. לפני תאור הנקודות הרלוונטיות נסקור את הרקע לנושא התקיפה המינית של יחד עם תאור הקבוצות הנסקרות והאוריאנטציה הטיפולית שנבחרה. עקב יחודיות הנושא ומעט האינפורמציה סכם במספר נקודות דיון העולות מתוך העובדה הטיפולית שנעשתה.

זרים – רקע

זרים, נערים וילדים היינו תחום חקירה חדש יחסית, ועדיין קיים מחסור ניכר במחקרים ובספרות פסיכולוגית אנליטית הקשורה לנושא. המחקרים שכן נעשו בתחום, מראים על כך שבין שלושה לששה עשר אחוזים סיית הגברים עברה תקיפה מינית (Briere, Evans, Runtz & Wall, 1988; Genuis, Thomlison & Kercher & McShane, 1984; Risin & Koss, 1991; Bagley, 1991). גם אם נקבל את מספר האחוזים הנמוך ני המספרים, עדיין ניתן לאמר כי מדובר בתופעה רחבת היקף.

אשר הוא, מוגדר כאקט אלים שנעשה על ידי בעל כוח על חלש ממנו פיזית, ריגשית או בכל דרך אחרת

(Cain, 1997). גרטנר (Gartner, 1997) מחלק את סוגי התקיפה המינית של גברים לשלושה:

מצבים הכוללים חדירה: כפיית יחסי מין אורליים או אנליים, החדרת איבר מין או איבר גוף או חפץ כלשהו לגופו של הנפגע.

מצבים הכוללים מגע פסי שאינו נאות: כפיית אוננות לתוקף או לנפגע, ליטופים באיבר המין או בשאר הגוף, נגיעה בגוף בתואנות שונות כגון בדיקה או רחצה שלו, וחיכוך גוף הנפגע בגוף הפוגע.

מצבים הכוללים פיתוי וגירוי שאינם כרוכים במגע: התערטלות מול קטין, חשיפת גופו של קטין וצפייה משותפת בחומר פורנוגרפי. מצבים אלה קשים יותר לאיתור וכמעט שלא ידווחו על ידי הנפגע מכיוון שלא נתפשים כפגיעה, וזאת למרות שהשפעתם על הנפש עשויה להיות גדולה ופוגענית.

ציין כי אספקטים רבים של השפעות אונס גברים על נפגעים, דומים לאלה המתקיימים בקרב נפגעות אונס נשים (Green, 1993).¹ שפעות של אונס גברים ניתן למצוא מגוון רחב של סימפטומים. עפ"י סקירות ספרות מקיפות שערכו פינקלהור (Pinkelhor) וקנדול-טאקט ואחרים (1993) דומה שאין, או קשה למצוא, דפוס סימפטומים יחיד המאפיין את הילדים ים שעברו התעללות מינית. פרמטרים כגון, גיל הנפגע, הקשר בין הנפגע לפוגע, אישיות הנפגע, הרקע ותי והרגשי שלו, אופן הפגיעה, משכה והזמן בין הפגיעה לחשיפת הסוד, משפיעים על המצוקה והסימפטומים וכול הנפגע.

ר הסימפטומים, ניתן למצוא אצל ילדים שעברו תקיפה מינית: דיכאון, תוקפנות ועוינות, התנהגות מינית בלתי-פחד וחרדה חברתית יחד עם בעיות התנהגות בביה"ס וקשיים בלימודים (Bolton et al. 1989; Cain 1996;) עוד מצאו ילדים שעברו פגיעה מינית, ישנה נטייה להתנהגות היפראקטיבית, שינויים בדפוסי השינה ו/או בהרגלים רגסיים בהתנהגות, ביעותים, הרטבה, מצבי רוח ירודים, התנהגות אלימה כלפי אחרים וכלפי בעלי חיים. טאקט ואחרים (Kendall-Tackett et al 1993) מצאו עוד כי הסתגרות מפני החברה, הערכה עצמית נמוכה וסומאטיות הן בעיות נפוצות בקרב ילדים שעברו התעללות.

בוגרים, ניתן למצוא סימפטומים דומים או החרפה של הסימפטומים הנ"ל לכדי הפרעות אישיות שונות (בר 2001). כמו כן ניתן למצוא אצל נפגעים בוגרים הפרעה פוסט-טראומטית (PTSD), דיכאון, דיסוציאציה, קושי מערכות יחסים ואמון, יחד עם תפקוד מיני לקוי ונטייה לשימוש בסמים. (Hopper 1997b; Kempe & Kempe) רייכרט (Reichert 1994) וסטארקי (Sturkie 1983) מדגישים אף הם את החוויה הגופנית: מיגרנות, כאבי בטן, בקיום יחסים מין ודימוי עצמי גופני נמוך, המתעוררות בעקבות הפגיעה המינית.

קבוצתי בנפגעי תקיפה מינית

יפול המומלץ עבור גברים נפגעים הינו שילוב של פסיכותרפיה וטיפול קבוצתי (Celano, 1996). על פי רנקן (Rankin) קבוצות מועילות מאד בהתמודדות עם הסימפטומים השונים הקשורים לתקיפה מינית. דווח כי בעקבות עבודה ו' הורגשה הפחתה בסימפטומים הקשורים לאספקטים פוסט טראומטיים, לדכאון ולדמוי העצמי של הנפגעים. רבים מציינים את החשיבות של היציאה מן הבדידות למצב שבו רואה הנפגע כי עוד גברים חווים תחושות : לשל, סובלים מבעיות דומות ונאבקים ביום יום עם קשיים חברתיים כשלו (Damon et al., 1987; Nelki & Watters,

חברים מציגים מודלים מפורטים לטיפול קבוצתי ספציפי בפגיעה מינית, אולם המודלים הקיימים מתייחסים לנשים נפגעות ולא לגברים (Kitchur & Bell 1989; Nelki & Watters 1989; Reichert 1994; Sturkie). מחברים אלה מדגישים מספר יעדים חשובים בטיפול הקבוצתי:

זפק סביבה בטוחה לעיבוד הרגשות, החוויות והתחושות הקשורות לארוע או לסדרת הארועים הטראומטיים הקטין את הבידוד החברתי, הבושה והסטיגמטיזציה שחש הנפגע. הגביר את האסרטיביות על מנת למנוע התעללות חוזרת. זהות, לבטא וליישב את התחושות כלפי המתעלל, הורים והעצמי. ספק יכולת להפרדה בין מין לאינטימיות. חזק את ההערכה העצמית.

נזור בברור קשיים לגבי הזהות המינית של הנפגע. אלו אומצו על ידינו כמטרות טיפוליות עבור הקבוצות הנסקרות במאמר זה. יפולית רווחת ממליצה על טיפול קבוצתי ממוקד בזמן (8-16 מפגשים). לכל מפגש נושא ספציפי הקשור המינית ולהתמודדות איתה (Sturkie, 1983; Zamanian & Adams, 1997). מטפלים בגישה זו ממליצים גם צות הומוגניות מבחינת מגדר המשתתפים, גילם וסוג הפגיעה שעברו.

ציה טיפולית פסיכודינאמית – פמיניסטית

י קבוצות העובדים עם נפגעי תקיפה מינית, להיות בעלי הכשרה בהנחיית קבוצות וידע הקשור לטיפול בגילוי יתקיפה מינית, כמו גם בהשפעות התסמונת הפוסט טראומטית על נפגעים. עליהם להבין באופן מיוחד את הדינמיקה המשפחתית על תהליכים בין אישיים (Courtois, 1988). על הנאמר ניתן להוסיף כי חשוב מאד ים תהיה רגישות חברתית וניסיון בזיהוי מנגנוני חירות הבאים לידי ביטוי בהתנהגות הגברים בקבוצה, בשיח השפעת הנורמות החברתיות על הגבר הנפגע (רייל, 1997; Sharpe, 2001). הפסיכודינאמית – פמיניסטית על קבוצות, מאפשרת שימוש בשתי הדיספלינות התאורטיות באופן בו האחת את השנייה ואינה סותרת אותה. מן הדיספלינה הפסיכודינאמית שאבנו את המבט על הקבוצה כשלם (ביון והבנו את התבטאות כל אחד מן הפרטים בקבוצה, הן ברמה הסובייקטיבית (ביטוי לקול אינדיבידואלי) והן זקולקטיבית (כקולה של הקבוצה כולה). עוד חשבנו את יחסי ההעברה בקבוצה כמגלמים יחסי אובייקט מופנים ייות הוריות. עקרון נוסף המאפיין את העבודה הפסיכודינאמית האנליטית אשר שימש אותנו, הינו התייחסות על הסיטואציה כפי שהיא מתרחשת ב"כאן ועכשיו" הקבוצתי (ביון 1992).

קטיקה הפמיניסטית למדנו לאמץ את המבט החברתי המתמקד בהשפעת המרחב הציבורי בעיצוב דמותו של רייל, 2001). נשאנו בתוכנו את הקושי של הגברים, חברי הקבוצה, בביטוי רגשי ואת הצורך ב'ביטוי פעולה' (actin; Kaufman, 1995). את צורת ביטוי זו לא ראינו כמייצגת פתולוגיה של הפרט, אלא כהפנמה של חיברות המוטבעים בגברים. כך יכולנו לראות את הנטיה לאינטלקטואליזציה מחד וסיפור מפורט, טכני ועקר של הפגיעה מאידך, ולהביןם לא רק כאופני התנגדות אלא כדרך ביטוי מקובלת בין גברים (Rowan 1997). את איפשרה לנו להימנע משיפוטיות כלפי המשתתפים. כמו כן ביטויים של כעס וזעם לא הובנו כפתולוגיים

Deleted: החברים

, אלא כדרך הבעה לגיטימית, בהתחשב בטראומה שעברו חברי הקבוצה. זוית הראיה החברתית היוותה חלק פירוש התהליכים הקבוצתיים, וזאת לעומת דגש מופחת על עבודה מול סמכות המנחה ויצוגה הפנימי אצלן. השפעת הפגיעה על הדימוי העצמי של הגברים מהווה חלק חשוב בעיבוד ההשלכות של התקיפה המינית, החברתית המיגדרית איפשרה לעבוד עם תכנים אלו, כפי שנראה בהמשך.

קבוצות

Deleted: תרחש

Deleted: ה

זה ברצוננו להציג שתי קבוצות טיפוליות שהתקיימו במסגרת "מרכז הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית". הוגדרו כ"קבוצה טיפולית באוריאנטציה פסיכודינאמית פמיניסטית קצרת מועד לנפגעי תקיפה מינית". הקבוצה קצרת מועד נובעת מתוך המתווה הקיים במרכז הסיוע לגבי קבוצות של נשים (שני אדום, טרם). המודל התלת שלבי שפותח במרכז הסיוע, כולל שלוש סדרות של 15 מפגשים בני שניים כל אחת, במסגרת סגורה המונה בין חמש לעשר משתתפות, ביחידה המורכבת משתי מנחות וצופה רשמית. בתום סדרת 15 ימים, בוחרת כל משתתפת האם ברצונה להמשיך לסדרה הבאה. הטיפול ממוקד ומכוון מטרה, כאשר תוכנו של כל קבוצה נבחר בהתאם לשלב ההתפתחותי של הקבוצה. המודל מבוסס בין השאר על שלבי ההחלמה שתארה הרמן (2002): הראשוני - שלב סיפור הפגיעה, השלב השני - שלב עיבוד הפגיעה, והשלב השלישי - שלב החיבור מחדש.

Deleted: ני

הראשונה שקיימנו מנתה 16 מפגשים, ומשנסתיימה, התקיימה קבוצה נוספת שמנתה 23 מפגשים. העובדה כי השניה מנתה מספר מפגשים רב יותר מהקבוצה הראשונה (23 לעומת 16) נבעה מתוך נסיון ליישם מסקנות ובסיום עיבוד התהליך הקבוצתי הראשון; אחת המסקנות היתה כי נדרש משך זמן רב יותר לשם עבודה יעילה וגברים. עוד חשוב להדגיש כי נסיון זה לקיים שתי קבוצות ברצף הינו מודל הפועל מזה זמן כאשר מדובר נשים, אך זאת הפעם הראשונה שמתקיימת קבוצת נפגעים שניה מיד לאחר שקבוצה ראשונה מסתיימת.

זה לא נתייחס להשוואה בין הקבוצה הראשונה לשנייה. השוואה כזאת יכולה להאיר ולהדגיש את העובדה כי מלבד נושא הקבוצה, קיימת גם התרבות הקבוצתית (ביון, 1992), כפי שמלבד הפגיעה המינית קיימת תמיד הספציפיות של הנפגע. השוואה בין התרבויות השונות של כל קבוצה הינה מלמדת וחשובה אך מדגישה פחות דיוק הקבוצה כקבוצת נפגעים. העדר ההשוואה נובעת מתוך מטרותנו להציג את המאפיין והמיוחד לקבוצות - גברים, ופחות את השונה וההטרוגני שתמיד קיים בין קבוצה לקבוצה.

Deleted: ה

נים נע בין 21 ל 55, כאשר רב הפונים בשנות השלושים לחייהם. בקבוצה הראשונה לקחו חלק שבעה זרים (זהות מינית: שני הומוסקסואלים וחמישה הטרוסקסואלים). בקבוצה השנייה השתתפו חמישה, אחד עזב שני מפגשים ואחר נוסף לאחר מכן (זהות מינית: שני הומוסקסואלים ושני הטרוסקסואלים ואדם אחד שלא תאר לגברים או נשים). שני משתתפים בלבד מתוך חברי הקבוצה הראשונה המשיכו לקבוצה השנייה. לקבוצה הגיעו בכוחות עצמם או הופנו ממסגרות שונות על ידי אנשי טיפול. דרך ההפניה המקובלת ביותר דרך שיחת סיוע למוקד התמיכה הטלפוני של מרכז הסיוע לנפגעות ונפגעי תקיפה מינית בת"א. נקודה זו מצוינת

Deleted: י

חזור ולהדגיש את חשיבות של קו סיוע זה בעזרה לנפגעים, בהיותו מגשר חשוב מן האנונימיות והבדידות שחש לחווית הנראות והתמיכה שבקבוצה.

ישתתפים

1. הראשוני נעשה על ידי רכזת קבוצות במרכז הסיוע, אשר העבירה למנחים את המידע ואת דף האינטייק. כל עבר ראיון מקדים על ידי שני המנחים. תוכן הראיון כלל בדיקת סיבת הפניה, מסוגלות לטיפול קבוצתי, רקע וות', אופן ההתמודדות עם הפגיעה, קיום סביבה תומכת ומידת עיבוד החומר הטראומתי. קריטריונים כגון סוג גיל המשתתפים אשר עשויים להוות קטגוריות ממיינות לא נלקחו בחשבון עקב מידה מועטת יחסית של פונים ה כי הקבוצה יכולה להיותם מעצם קיומה ההטרוגני. משתתפים שנמצאו לא מתאימים לטיפול קבוצתי הופנו אחר.

ישתתפות

הכרחי להשתתפות בקבוצה, הועמדה הדרישה כי המשתתפים יקבלו גם פסיכותרפיה פרטנית (אצל מטפל בלתי קבוצה). המטרה בכך היא לאפשר רשת תמיכה נרחבת לעיבוד התכנים העולים בקבוצה ועיבוד החומר במסגרת (Sharpe et al. 2001). מטופלים שהתקשו במציאת מטפל או בכניסה לטיפול מכל סיבה שהיא נעזרו בקבוצה בה והן כתמיכה להתחלת טיפול פרטני. חלק מהנפגעים נמצאו בטיפול תרופתי ובמעקב פסיכיאטרי. בקבוצות לא מטופלים בעלי עבר של אישפוז פסיכיאטרי.

את, נדרש מן המשתתפים להתמיד ולהגיע לכל הפגישות ולהודיע על ביטול הגעה. הומליץ מאד שלא להיפגש בקבוצה ולא לצור אינטראקציות מחוץ לזמן הפגישה. מטרת הוראה זאת הינה להגן על הפונים לקבוצה מפני זוויות שלא בנוכחות ואחריות המנחים והקבוצה, כמו גם מתוך הכרות עם הקושי של הנפגעים להכיל סיפורים בתחילת הדרך.

משמעותיות בקבוצת נפגעים

במספר סוגיות משמעותיות שעלו בקבוצות הנפגעים איתן עבדנו. מטרתנו במאמר זה אינה להביא סקירה וותית של הקבוצות. התפתחות הקבוצות תאמה מודלים המוכרים בהתפתחות קבוצה (MacKenzie, 1990, Yalom). סוגיות אלו נבחרו עקב ייחודן לקבוצות הנפגעים. לכל סוגייה צורפה סקירה ספרותית קצרה, ת מתוך הקבוצה וכן תפקיד הקבוצה באותו עניין ואופן ההתערבות הטיפולית, באם נדרשה. כל השמות יים בדוגמאות שונות והדמויות טושטשו בכדי לשמור על סודיות המשתתפים.

הקבוצה כסביבה מאיימת

Deleted:

ואציה קבוצתית נושאת בחובה פוטנציאל מאיים. קבוצת הגברים מאיימת על המשתתפים בה, אף רבה יותר ממקובל בקבוצות אחרות. אמון, מוגדר כיכולתו של אדם לבטוח בקבוצה שלא תפגע בו את חולשותיו (Yalom, 1983). גרטנר (1997) טוען כי כל מטרת הטיפול בנפגעים הוא חידוש או היכולת לתת אמון שוב, לאחר שהאמון היסודי בזולת נפגע עקב הפגיעה המינית. כאשר האיום זי רב, קשה להגיע למצב שבו תתאפשר בניית האמון בין החברים.

יום אפשר לחלק לשני חלקים. החלק הראשון משותף לקבוצת נפגעים ולקבוצות אחרות, זהו החלק המפגיש את החברים עם תכנים אינטרה-פסיכיים הצפים ועולים בעמימות ובשקט הקיים בחדר (ביון). החלק השני והיחודי לקבוצת ניפגעים קשור בהיות החברים בקבוצה גברים היושבים יחד. העובדה כי אלו נפגעו על ידי גברים, הופכת את החדר למקום מפחיד ומאיים עבור המשתתפים (רייל, 2001). הדגשה ניתן לציין כי בקבוצת תמיכה לנשים נפגעות יכולה להיווצר אשליית בטחון באמצעות פיצול ים בטוח, קבוצת הטיפול (אותה מנחות נשים), למקום מאיים, שהוא העולם שמחוץ לקבוצה שבו יש בקבוצת הגברים יושבים נפגעים יחד עם פוגעים פוטנציאליים, עובדה שמעלה את האיום והרגשת הבטחון אצל הגברים.

דוגמא 1

מאיר, גבר צעיר, הססן וחרד ניסה לומר דבר מה באחד המפגשים הראשונים. הוא נבלם ונקטע על ידי משתתף אחר והשתתק עד סוף הפגישה. בפגישה הבאה פתח ואמר כי חשב שלא להגיע יותר למפגשי הקבוצה, כי האלימות בחדר מאיימת עליו. המשתתף הקוטע התנצל והביע את המשאלה המשותפת לשניהם כי בקבוצה יוכלו להרגיש בטחון ולפחד פחות.

דוגמא 2

אחד המשתתפים, ירון, גבר צעיר שעובדת פגיעתו נתגלתה לו לא מזמן, פנה למשתתף אחר בשאלה מדוע לא היכה את התוקף ומדוע אינו מכה אותו היום, שנים אחרי, כשהוא יכול? משתתף אחר מיהר ואמר כי אינו מסוגל להקשיב לאלימות הזאת ושעלינו להשתדל כאן לא לדבר בשפה אלימה.

ת אלו מראות על הצורך בבטחון ועל החשש מפגיעה בתוך הקבוצה. תפקיד המנחה, כאשר עולה מפני פגיעה בחדר, הוא לפרש חרדה זו וכן את המשאלה למקום בטוח ומוגן.

Deleted: סיפור

Deleted:

שיתוף בסיפור הפגיעה בקבוצה

כתב על חשיבות סיפור הפגיעה המינית בסביבה בטוחה ומקבלת (הרמן 2001). סיפור הפגיעה משקף את של הנפגע לשחזר את שעבר באופן אינטגרטיבי, במקום בטוח ומקבל, ולקבל את החיזוק, האוון הקשבת זיה לה הוא זקוק. סיפור הפגיעה מפגיש את הנפגע עם רגשות של חוסר אונים, בושה, השפלה וחולשה. הפגישה שות אלו במקום בטוח יחסית, מאפשרת את עיבודם **ויצירת** שינוי דרמטי בנארטיב של הזיכרון הטראומטי. עם זאת בזיכרון, באה הקלה של רבים מהסימפטומים.

יצין כי בנוסף לקושי לספר סיפור כה כואב ואינטימי, קיים הקושי לספר אותו בסביבה של גברים. (2002) מציין כי סביבה גברית נועדה לסיפור סיפורים מחזקי גבריות ולא כאלה המעמידים את גבריותם של בעיני עצמם בסימן שאלה. עוד הוא מוסיף כי הקושי לספר סיפור מביש בא בד בבד עם הקושי בשיתוף הרגשי גברים, על אחת כמה וכמה גברים בקבוצה טיפולית.

סיפור משתנה בין נפגע לנפגע; יש מי שיספרו עם אפקט רגשי תואם ויש מי שיספרו באופן דיסוציאטיבי ותוך יגשי. חלק מהמשתתפים מסוגלים לספר כבר בפגישות הראשונות, וחלק לא יאזרו כוח לספר גם לאחר צה נסתיימה. משתתפים מסוימים בחרו לתאר פעם אחר פעם את נסיבות התקיפה שעברו, על-מנת לנסות ש יותר רגשות הקשורים בפגיעה. הקבוצה השתמשה באופן סיפור הסיפור כמדד להתקדמותו של אחד זפים בתהליך טיפולי. כמו כן אפשר היה לחוש באמביוולנטיות של חברי הקבוצה הן לגבי הרצון להשמיע והן צון לשמוע את סיפורי הפגיעה השונים.

דוגמא 1

אחד המשתתפים שעבר פגיעה מינית מתמשכת, הביע קושי לספר מה עבר וכן את זהות התוקף. הקבוצה, בנסיון להתמודד עם העדר סיפור הפגיעה והחרדות שיצר העדר זה, כמו גם מתוך הצורך הקבוצתי בהדדיות ושיתוף, הפכה את המשתתף הסרבן לשעיר לעזאזל (Yalom, 1983), וכיוונה אליו את כעסה תוך שהיא דוחקת בו לספר. המשתתף חווה את הקבוצה כתוקפנית ופוגענית, האונסת אותו לספר מה שלא הרגיש כי הוא מסוגל. האפשרות לעבוד על תכנים אלו ב'כאן ועכשיו' הקבוצתי עזרה לחשוף את החרדה ממשמעות השמעת סיפור התקיפה עבור נפגע זה. ההעמקה בסוגיה העלתה את פחדיו המרכזיים; האחד, שלא יאמינו לסיפור הפגיעה, והשני שחשיפת זהות התוקף תסכן את משפחתו.

אינטימיות לעומת מיניות בקבוצה

י: הקבוצה עושה "סקסואליזציה של תיקשורת (communication)" (Sharpe et al. 2001). ננסה להסביר זאת בעזרת דבריו של פרנצי. פרנצי, במאמרו משנת 1932 "בלבול השפות בין המבוגרים לילד. שפת הרוך תתשוקה" (פרנצי, 2004) טען כי "מבוגרים מבלבלים בין משחקי הילדים לבין תשוקות של אדם שכבר הגיע ז מינית, ונותנים לעצמם להיסחף למעשים מיניים מבלי לחשוב על התוצאות. מעשי אונס אמיתיים של ילדות כבר יצאו מתקופת הילדות הראשונה, יחסי מין בין נשים מבוגרות לבין ילדים קטנים, כמו גם מעשים מיניים בעלי אופי הומוסקסואלי, הנם מן השכיחים ביותר".

רים בקבוצות הנפגעים חוו את בלבול השפות בין שפת הילדות לשפת המבוגרים, שפת האינטימיות והקירבה התשוקה. על כן עמדה הסכנה כי תוכן אינטימי המדובר בקבוצה יצבע בצבעים מיניים, שיעלו מיד את חרדת ; של המשתתפים ויעקרו את האינטימיות מתוכן. המעברים בין ניסיון לאינטימיות וקירבה להרגשת פיתוי, ת וכפיה, התרחש פעם אחר פעם. רק באמצעות התייחסות ישירה אליו וברור כוונת המשתתפים. ניתן היה ולאפשר לראשונה, למשתתפים הניפגעים, את ההתמודדות עם בלבול השפות.

דוגמא 1

בעיצומה של שיחה ערה אמר אחד המשתתפים למשתתף אחר כי הוא "רוצה לשים את האצבע" על משפט מתוך דברים שאמר קודם לכן. המשתתף השני הגיב ואמר "אתה יכול לשים את האצבע עלי ואולי אני גם אהנה מזה". חברי הקבוצה צחקו במבוכה.

י: הפרובוקציה בדבריו והמשמעות המינית של הדברים גרמה להחלפה בין שפת האינטימיות לשפת התשוקה יקרה את האפשרות לקירבה אותנטית.

דוגמא 2

כאשר נתבקש אחד המשתתפים לספר ולהבהיר מספר פרטים הנוגעים לתקיפה שעבר, ענה שהוא מרגיש כי מפשיטים אותו ואינו מוכן לכך. כוונתם של הגברים שביקשו לדעת יותר בוררה, וניסתמנה כתמימה; הם אכן רצו להכירו יותר ולהשתתף עם חלקים נוספים בדבריו, ולא היה בכוונתם לכפות עליו התערטלות פומבית.

הרגישות שבסיסה טראומטי, של המשתתף, גרמה לו לשמוע את הבקשה לשיתוף ופירוט כבקשה לחשיפה זלזולת, דבר אשר איים עליו וגרם לו להסתגר מפני הקבוצה.

האוריינטציה המינית של הנפגעים

זימפטומים הבולטים, ממנו סובלים נפגעי תקיפה מינית, הינו קושי בהגדרת האוריינטציה המינית שלהם; האם זכים לגברים או לנשים (Scaee 1997, Mezey & King 2000, Romano & De-Luca 2001). נראה כי תקיפה המינית של גברים, אשר נתפס כאקט הומוסקסואלי, גורם לבילבול באוריינטציה המינית. הגברים, בנסיון להסביר לעצמם את נסיבות האונס, חוששים כי "שידרו" משהו שגרם לתוקף לבחור בהם. שפיקה, אף גירוי מיני, תופעות פיזיולוגיות המתרחשות לעיתים בשעת אונס ואינן קשורות לרצון או הנאה מהאקט, גם הן לבילבול לגבי האוריינטציה המינית של הנפגע. לבטים לגבי האוריינטציה המינית מלווים בתחושות של אשמה וגועל כלפי המשיכה לגברים אחרים, בייחוד על רקע התקיפה. ציין כי בשתי הקבוצות הנסקרות במאמר זה השתתפו גברים בעלי אוריינטציה מינית שונה; הטרנסקסואלים, נסואלים, בי-סקסואלים וא-מיניים. הקבוצה, בשלביה היותר מתקדמים, שימשה כמקום מוגן להעלאת לבטים אוריינטציה המינית של המשתתפים, ואיפשרה את בירור הקשר בין התקיפה המינית לגיבוש אוריינטציה זו. זים השונים בהם נתקל כל משתתף, אילצו אותו להתמודד עם שאלות אלו, והמרחב הקבוצתי המוגן איפשר לגיטימית והרת חשיבות זו.

דוגמא

אחד המשתתפים טען שהיה הומוסקסואל עוד לפני הפגיעה המינית שעבר. וכי הפגיעה גרמה לו להרגיש אשם על זהותו המינית. משתתף אחר ענה לו כי הוא אינו יודע אם יש קשר בין התקיפה לזהותו ההטרנסקסואלית אך שיתף לראשונה מול אחרים שלפני שנים בדק וניסה לקיים יחסי מין הומוסקסואלים. הוא נוכח לגלות כי אינו היחיד שקיים יחסי מין עם גברים מבלי שבחר לאחר מכן באורך חיים הומוסקסואלי. הקבוצה בדקה את הקשר בין הנסיונות המיניים עם גברים לבין האירועים הטראומטיים שעברו.

הזיוותה את קבוצת השותפים, ועבודת המנחים הייתה לאפשר את הבדיקה ההדדית לגבי הדומה והשונה בין זפים בקבוצה, סביב שאלות הזהות שעלו.

תפיסת הגבריות של הנפגעים

המינית נתפסת כטראומה, אירוע מציף המאיים על ההישרדות והאינטגרציה של העצמי ומלווה בחרדת כליון (2001). אנו רואים כי הטראומה מערערת את תפיסת הסובייקט את עצמו, ומתוך כך מערערת את תפיסתו ית. לאחר פגיעה מינית, מנגנון הפיצול והפרגמנטציה מתרחש שוב, על בסיס העיצוב הראשוני של הזהות

ית. מנגנון זה מופעל כהגנה על האני מפני חרדת הכליון. הפיצול אינו פתולוגי, כי אם דרך התמודדות הכרחית וציה שאינה יכולה להיות נסבלת באופן אחר. הפיצול המתרחש הוא בין הפוגע, הנתפס כבעל הכוח, לבין הנפגע עצמו כחסר כוח (Liem, 1992). על בסיס זה נוצר אצל הנפגע הפיצול בין רע/טוב, אקטיבי/פאסיבי, קורבן וכן גבר לעומת לא-גבר. בקבוצה, בא, הדבר לידי ביטוי בעמדה קורבנית מתמשכת של כל המשתתפים, שבמהותה ההרגשה כי הם לא-גברים.

ם תיארנו התרחקות מקבוצת הגברים (בחברה) לאחר הארוע הטראומטי שעברו, והחשיבו את הקבוצה הטיפולית הגברים היחידה שבה הרגישו נוח. ניתן להבין את התרחקותם מקבוצת הגברים בחברה בכך שהרגישו בושה על גברים (Gender Shame) (Mendel, 1992). הגברים שעברו תקיפה מינית אינם רוצים להרגיש שהם חלק קבוצה שממנה יצא זה שתקף אותם, אוכלוסיה זאת תיתפס על ידם כפוגעת ואלימה (Bruckner, & Johnson, 1992).

דוגמא 1

אחד המשתתפים שיתף ואמר כי התקיפה יכולה לגרום להזדהות עם התוקף או עם הקורבן: "אני מזדהה עם הקורבן והקורבן בחברה שלנו היא האישה לכן אני מזדהה עם נשים, עם הסבל שלהן ויותר מזה ההזדהות היא עם אישה מבוגרת. אני רואה איך מתיחסים לצעירה לעומת מבוגרת ואני חושב שאישה זקנה זה הקורבן של החברה ואני מאד מזדהה איתה". משתתף אחר אמר שהוא מזדהה עם "המקום של להיות קורבן בעבודה, מרגיש מנוצל". סבב ה"קורבנות" המשיך וכל אחד סיפר על מקומות בהם הרגיש קורבן. המכנה המשותף היה שהרגשת הקורבנות התקשרה באופן אסוציאטיבי הן לגשיות והן לאי-גבריות.

ה היוותה, בהקשר זה, מקום בטוח שבו יכלו המשתתפים להביע את הסתייגותם מחברת הגברים ולתאר את החברתי בעיקבות הפגיעה. הקבוצה היוותה גם מקום שבו אפשר לתרגל את היציאה מתוך בידוד חברתי זה בטוחה יחסית.

נפגעים שפגעו

נושאים הקונפליקטואליים ומעוררי הקושי הגדולים ביותר הוא העובדה כי חלק מנפגעים תקפו בעצמם. יכול להזדהות עם עמדת הקורבן, עם עמדת המציל או עם עמדת התוקפן (Crowder 1993). בעוד אצל נשים הקיימת היא להזדהות עם הקורבן (Van der Kolk 1987), נמצאה אצל חלק מהגברים הזדהות עם התוקפן, תמודדות עם תחושת הקורבנות. מתוך עמדת התוקפן מכחיש הנפגע את פגיעותו ומשיג הרגשה של כח על ידי יחו על החלש ממנו. מחקר שנעשה בקרב פוגעים הראה כי 11% מהם עברו פגיעה בעצמם, 16% עברו פגיעה – 7% סבלו מפגיעות מיניות ופיזיות גם יחד (Finkelhor, & Berliner, 1995). וג'ונסון (1987) מדווחים על כך שבקבוצה שהנחו, דיווחו המשתתפים על יחסי מין אגרסיביים עם גברים, תקיפה פיזית של חלשים יותר וכן מניפולציות רגשיות בתוך מערכות יחסים. ניתן לראות בכך נסיון קאונטר-זשיג שליטה על תחושת הקורבן על-ידי הפיכת האחר לקורבן (Hunter 1990).

שהם גם פוגעים, מהווים אתגר למטפלים בכך שאינם תואמים את הסכמות הברורות לנו על הנפגע. כאשר ת בין הנפגע לפוגע מוטושטשים, נדרש מהמטפל להתייחס בו זמנית לשני הצדדים הרגשיים הקשורים לפגיעה; הקורבני שעבר טראומה וסובל ממנה, והן לצד הפוגעני התוקפן והאגרסיבי (Bruckner & Johnson, 1987)

דוגמא 1

משתתף בשנות השלושים לחייו, גרוש ואב לבן, אשר עבר בילדותו פגיעה מתמשכת על ידי בן משפחה, סיפר כי פגע מינית בשתי חברות למשחק בשכונה בה גדל בילדותו. הדבר ארע בילדותו לפני שנים רבות אך עדיין מציק לו. הוא סיפר זאת מתוך רצון לסליחה ומחילה של הקבוצה. חברי הקבוצה התקשו לשופטו ועל כן גם לסלוח לו באמת. האמירות כי "היה קטן" וכי "לא ידע מה הוא עושה" לא שינו את תחושות האשמה שלו. נראה כי הקבוצה התקשתה להכיל בתוכה את הכעס כלפי הנפגע שגם תקף ולכן לא יכלה לשופטו ולסלוח או לא לסלוח לו. בנוסף לנפגע זה, נשמעו גם מפי אחרים ארועים שיכולים היו להיתפס כפגיעה מינית שהם בצעו באחרים, אך ארועים אלו לא נתפסו ככאלה על ידי המשתתפים האחרים מתוך החשש לפגוש את התוקפנות אצל הפוגע ואצל עצמם.

דוגמא 2

מספר משתתפים שהם אבות, דיברו על החשש שיפגעו בילדיהם. כאשר אחד המשתתפים סיפר על הדרך בה הוא מחתל ומלביש את בנו הקטן שאל משתתף אחר האם הוא פוגע בו מינית. הזעזוע מעצם המחשבה התחלף באמירת אותו האב כי החשש שיפגע בבנו באמת קיים אצלו אך לא יכול היה להביעו בפני החברים האחרים מתוך חשש שישפטו ויתויג כפוגע פוטנציאלי בבנו. חשיפת החרדה מפני הפגיעה בבן הביאה לנגיעה בצד התוקפני הקיים באותו אב באופן אישי, אך גם כמובן בנפגעים האחרים, והקושי לתת לו מקום בקבוצה.

י: הנפגע הפוגע משתף את הקבוצה בהיותו פוגע בכדי להתמודד עם האשמה והחרטה שחש על שפגע
ז. על המנחים להביא זאת לידיעת הקבוצה ולאפשר למשא ומתן בין שני החלקים, התוקף והקורבן,
ידי ביטוי. בכדי לעשות זאת עליהם לקבל בעצמם את העובדה כי הנפגעים שבחדר, לפחות חלקם, הם פים, ולבחון את השפעת המידע הזה עליהם ולזהות בעצמם את השיפוטיות החוסמת שלהם כלפי אלה.

יחסי העברה והעברה נגדית בקבוצה

והעברה נגדית הם מצד אחד דרך המלך להבנת התקשורת הלא מודעת של הנפגע, ומצד שני מכשול רציני שמירת הקשר הטיפולי (Greenberg & Mitchell, 1983). רבים ציינו כי נפגעים נוטים להזדהות עם לים בהם ובעיקבות זאת להתעלל במטפלים שלהם בהעברה, ובאופן זה לשחזר במחיצתו את מה שקרה להם
ם (Damon et al., 1987).

ת דפוס העברה כפי שהובאו על ידי דיוויס ופרוולי (1994) יחד עם דוגמאות מן הקבוצה. דיוויס ופרוולי
ארבעה צמדי העברה והעברה נגדית המתקיימים בין נפגעת ומטפלת. נראה כי צמדים אלו מתקיימים גם
ז הנפגעים הגברים. חשוב לציין כי הזוג בצמד יכול להשתנות תדיר בהתאם לאוביקט ההעברה של המטפל.
ו זה יכול להיות מנחה, משתתף אחר או הקבוצה כשלם. כמו כן, יכולה הקבוצה כולה לשתף פעולה ביצירת

Deleted: מ

Deleted: א

Deleted: של

זראנספרנסיאלית כלפי המנחים, כלפי אחד המשתתפים בתוכה וכלפי אחרים שאינם נוכחים, לדוגמא נשים, ז או בנות זוג שאינן נוכחות בחדר.

פוסי ההעברה – העברה נגדית, כפי שנצפו בקבוצות הנפגעים:

מגע – ילד זנות: הקבוצה בהעברה מזדהה עם הצד הזנוח והנעזב על ידי המבוגרים והמופקר לידי הפוגע, בעוד ים נתפסים כנמנעים מהגשת עזרה ושמירה על הילד שנפגע.

דוגמא

Deleted: ה

המשתתפים טענו כי אין המנחים עוזרים מספיק לאחד המשתתפים שהביע מצוקה כלכלית. הקבוצה הזדהה עם הנפגע בעל המצוקה הכלכלית וראתה במנחים הורים נמנעים ומזניחים.

נצל – ילד חסר אוניס וזועם: המנחים נתפסים כמנצלים לרעה את המשתתפים שמזדהים עם הצד הקורבני אוניס והזועם שבהם.

דוגמא

אחד המשתתפים הביע לקראת סיום מפגשי הקבוצה תחושה כי לא נעזר, שנשאר עכשיו לבד ללא משענת (דבר שלא היה נכון במציאות, משום שהיה בטיפול פרטני). הוא הרגיש כי תרם וקידם אחרים אך לא את עצמו, וכי נעשה בו שימוש בקבוצה בעוד הוא לא נעזר, מאחר והגיע לקבוצה בשלבי עיבוד מתקדמים של הפגיעה שעבר. בכך הוא הפך את המנחים להורים מזניחים ואת הקבוצה להורים מנצלים בעוד הוא נשאר לבד וחסר אוניס.

נציל – ילד דורש הצלה:

ז במצב זה מחפשת כלים ומדגישה את התלות שלה במנחים. במצב זה מצופה מהמנחים שיקחו את מקום ההורה בעל בכח, האונמיפוטנטי, שיכול להושיע מן הסבל. על המנחים לדעת מתי להכנס לתפקיד המצופה מהם ומתי לים מתוך הזדהות עם המקום המצופה מהם בהעברה של הקבוצה.

דוגמא

לבטים לגבי התפקיד של המנחים עלו כאשר נעשו נסיון לבדוק את המסגרת של הקבוצה, שינוי שעה, ביטולים ואיחורים. האם להעתר לקושי ולהציל את המשתתף או לשמור על הגבולות ולא להעתר. שאלות דומות עלו לגבי ברור סיבת ההעדרות מהקבוצה והתמודדות עם נסיונות פרישה. השאלה שעלתה היא מתי אי ההגעה באה מתוך המשאלה להנצל על ידי המנחים ומתי סיבותיה אחרות ועל פי זה לפעול.

גפתה – ילד מפותה: ביחסי העברה אלו באה לידי ביטוי מערכת היחסים שבמהלכה הילד מתפתה לשפתו של המבוגר, והולך שבי אחרי הפיתוי שלו.

דוגמא

המשתתפים התייחסו בחשדנות כלפי הצעת המנחים להמשיך לקבוצה הבאה לאחר שהראשונה הסתיימה. נראה היה כי הם מתייחסים לכך כאל פיתוי שנסיבותיו חשודות. שאלות לגבי טיב הבקשה הועלו: האם המנחים זקוקים להם מכיוון שחסרים משתתפים לקבוצה הבאה, או שאולי אינטרסים אחרים של המנחים עומדים מאחורי ההצעה ולא דווקא טובת המשתתפים.

טיות של תופעות העברה אלו היא בכך שהן מאפשרות למטופל, בעזרת הפירוש של המטפל, לזהות ולעשות ציה של חלקים מפוצלים ומושלכים של ה-SELF. בכך המטופל הנפגע מחזיר לעצמו חלקים שהושלכו ופוצלו הארוע הטראומטי.

(1992) מתארת תופעה נוספת; "העברה נגדית טראומטית". בנסיבות אלו המטפלים יכולים לחוות את שמיעת של הנפגע באופן טראומטי ולחוות בעצמם סימפטומים המזכירים את הסימפטומים הפוסט-טראומטיים של הם. ההעברה הנגדית הטראומטית הורגשה אצל שני המנחים בעיקר בקושי להתייחס לחומר הקבוצתי לאחר ולערוך רישום מסודר של הפגישות וכן שיחה שלאחר הקבוצה.

הג'נדר של המנחים והשפעתו על ההעברה בקבוצה

לעיסוק בהעברה והעברה נגדית, נראה לנו כי הג'נדר של המנחים תורם גם הוא לעיצוב סוגי ההעברה של קבוצה, ומשפיע על הדרך בה תופסים החברים את המנחים ומשתמשים בהם. בספרות המקצועית נמצאו חילוקי גבי הנחיה של קבוצת נפגעים על ידי מנחים משני המגדרים (Roesler, 1992). ניתן אף למצוא העדפה ברורה של מטפלות נשים לקבוצות נשים (Cole, 1985). ההסבר לכך הוא החשש כי מטפל גבר יכול להעלות את רות לתחושת ההיפגעות החוזרת (Re-victimization) אצל המשתתפות. עוד נאמר כי גבר כמנחה יקשה מאד ית תחושת האמון הראשונית, שתאפשר את עצם סיפור סיפור הפגיעה בקבוצה. אפשר למצוא אצל חלק זים (Courtois, 1988) הצעה לקבוצות המונחות על ידי גבר ואשה בשלב מאוחר יותר, לאחר שהאמון הבסיסי נה.

(Roesler, 1992) מדווחת על ארבע קבוצות שרק אחת הייתה קבוצת נפגעים וכל השלוש האחרות של כל הקבוצות הונחו על ידי מנחים משני המגדרים. מהדיווחים של המנחים עלה כי בקבוצות הנשים הייתה ית רבה יותר למיגדר המנחים מאשר אצל הגברים. הנשים נטו להתעלם מהמנחה או לתקוף אותו בשלבים נים של התפתחות הקבוצה. לאחר מכן היחס הפך מאוזן יותר ומותאם. אצל הגברים לא הייתה התייחסות ת למגדר המנחים, והמנחה לא חשה את הכעס כלפיה כפי שחשו המנחים הגברים מול הנשים המטופלות.

דוגמא

בקבוצת הגברים הנפגעים, ההעברה כלפי המנחה האישה הייתה כאל אמא שאינה שומרת או של אישה טובה לעומת בנות זוג, חברות או אמהות רעות. דפוס העברה אחר היה אל המנחה כשותפה לפגיעה מן העבר הנשי, זאת אומרת שהמנחה כאישה הייתה אמורה לדעת "איך זה אצל נשים".

במקרים רבים הורגשה זהירות בהתבטאויות כלפי נשים בכלל וכלפי המנחה בחדר. כמו כן נזהרו הגברים בלשונם בנוכחות המנחה והסבירו כי אינם מרגישים חופשיים לדבר כמו גברים. חלק מהמשתתפים הביעו דעה הפוכה, ואמרו כי נוכחותה של אישה בחדר גורמת להם להרגיש נוח יותר ושהיו מאוימים לשבת בחדר עם

Deleted: ה

גברים בלבד. האישה, במקרה זה, משמשת כשומרת מעצם זהותה המגדרית בעוד חבורה של גברים בלבד נתפסת כמאימת. ההתייחסות למיגדרו של המנחה הייתה גם היא בשני אופנים; מצד אחד נתפש כשותף לחבורת הגברים הפגועים וכשווה אליהם, ומצד שני הורגש כסמכות חזקה ומאיימת ולכן, בעלת פוטנציאל פוגעני.

המנחים הינו לבאר העברות אלו ולהופכן לחומר ללמידה עבור המשתתפים. נקודה מועדת לפורענות היא כניעת לתפקיד ההעברה הניתן להם על-ידי המטופלים. בקבוצות שתוארו לעיל, ניתן לראות בעצם המעבר של מהנחיה סמכותנית להנחיה שיוויונית, את נסיונם להתמודד עם קשיי ההעברה שצוינו.

מהנקודות שנסקרו במאמר זה ראויות להמשך פיתוח וליבון. בנושא האיום שחשים המשתתפים על עצמם בקבוצה מעלה קונפליקט בין הצורך ליצר סביבה בטוחה עבורם לבין הרצון להפגיש אותם עם התכנים הרגשיים המציאותיים העולים בקבוצה. האחרים בסיפור הפגיעה מעלה שאלה לגבי סוג הטיפול והאפשרות לשילוב של גישות נראטיביות כמו גם בטיפול בנפגעים. סוגיית האינטימיות לעומת מיניות בקבוצה מעלה דילמות לגבי היכולת של החברים להיות חברי ותומך מחוץ לקבוצה מכל שהדבר יסכן אותם ויחשוף אותם לחוויה של פגיעה חוזרת. הגברים הנפגעים שפגעו באחרים מעלה שאלות אתיות לגבי האפשרות לעזור לאותם גברים במסגרת שבה גם נפגעים שלא פגעו, או שמקומם של הפוגעים בקבוצה אחרת יחודית להם. של המנחים והשפעתו על ההעברה בקבוצה מעלה את השאלה האם מודל ההנחיה הטובה ביותר לקבוצה הוא: רוב של גבר ואישה או שעדיף מודל של שני מנחים גברים, שאלה זאת עולה במיוחד לנוכח העובדה כי רוב הנשים הנפגעות מונחות על ידי נשים.

וסף הזקוק לחקירה הינו השפעת החברה המצ'ואיסטית הגברית בארץ על היכולת של הגברים להפתח ולדבר. אנו חושבים כי הקושי הרב בהקמת שתי הקבוצות שנסקרו במאמר זה נובע בחלקו לפחות מהבושה לפנות קבוצתית טיפולית עבור נפגעים. אנו מקוים כי מאמר זה ואחרים יתרמו להתרת קשר השתיקה סביב הנושא.

Bolton, F. G., Morris, L. A., & MacEachron, A. E. (1989). *Males at Risk: The other side of sexual abuse*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.

Briere, J., Evans, D., Runtz, M., & Wall, T. (1988). "Symptomatology in men who were molested as children: A comparison study" *American Journal of Orthopsychiatry*, 58(3), 454-461.

Bruckner, D. F., & Johnson, P. E. (1987). "Treatment for adult male victims of childhood sexual abuse." *Social Casework*, 68(2), 81-87.

Cain, L. (1996). Child sexual abuse [on-line]. Available:
<http://www.commnnet.edu/QVCTC/student/Lindacain/sexualabuse.html>.

Celano, M. P. (1990). "Activities for group psychotherapy with sexually abused children." *International Journal of Group Psychotherapy*, 40 (4),

Chodorow, N. (1978). *The reproduction of mothering*. Berkeley: University of California Press.

Cohen, J. A. & Mannarino, A. P. (1996a). "Factors that mediate treatment outcomes of sexually abused preschool children." *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34 (10), 1402-1410.

Cole, C.L (1985). "A group design for adult female survivors of childhood incest." *Women Therapy*, 4, 71-82.

Courtois, C.A. (1988). *Healing the incest wound: Adult survivors in therapy*. New York: W Norton.

Crowder, A. 1993. *Opening the door A Treatment Model for Therapy With Male Survivors of Sexual Abuse*. Family and Children's Services of the Waterloo Region. Ottawa Ontario C Press.

Damon, L., Todd, J., & MacFarlane, K. (1987). "Treatment issues with sexually abused young children." *Child Welfare*, 66 (2), 125-137.

Davies, J.M. & Frawley, M.G. (1991). "Dissociative Processes and Transference-Countertransference Paradigms in the Psychoanalytically Oriented Treatment of Adult Survivors of Childhood Sexual Abuse." *Psychoanalytic Dialogues*, 2 (1): 5-36.

Finkelhor, D. & Berliner, L. (1995). "Research on the treatment of sexually abused children: review and recommendations." *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 34 (11), 1408-1423.

Finkelhor, D. (1990). "Early and long-term effects of child sexual abuse: An update. Professional Psychology." *Research and Practice*, 21 (5), 325-330.

Frosh, S. (1992). *Masculine Ideology and Psychological Therapy*. In J.M. Ussher & P.

Gartner, Richard, (1997). "Considerations in the psychoanalytic treatment of men who were sexually abused as children." *Psychoanalytic-Psychology*. Vol 14(1): 13-41

Genuis, M., Thomlison, B., & Bagley, C. (1991). "Male victims of child sexual abuse: A brief overview of pertinent findings." Calgary. In B. Thomlison & C. Bagley (eds.), *Journal of Child and Youth Care*, Special Issue: University of Calgary Press.

Gill, M. & Tutty L. (1997). "Sexual Identity Issues for male survivors of childhood sexual abuse: A Qualitative study." *Journal of Child Sexual Abuse*: 6. 3.

Gilligan, C. (1982). *In a different voice: Psychological theory and woman's development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Green A.H.. (1995). "Comparing child victims and adult survivors: Clues to pathology of sexual abuse." *J. Am. Acad. Psychoanal.*, Winter, 23(4): 655-670.

Greenberg, J., and Mitchell, S. (1983). *Object relations in Psychoanalytic theory*. Cambridge Harvard University Press.

Hopper, J. (1997b). "Sexual abuse of males: Prevalence, lasting effects, and resources." [online]. Available: <http://www.jimhopper.com/male-ab>.

Hunter, M. (1990). "The sexually abused male" . Lexington: D.C. Heath.
In M.S. Kimmel & M. Messner (ed), *Men's Lives*. (pp. 34-57). Boston: Allyn and Bacon..

Kaufman, M. (1995). The constriction of masculinity and the triad of man's violence. In M. Kimmel & M. Messner (ed), *Men's Lives*. (pp. 70-89). Boston: Allyn and Bacon.

Kempe, R. S. & Kempe, C. H. (1984). *The Common Secret: Sexual abuse of children and adolescents*. New York: W.H. Freeman Company.

Kendall-Tackett, K. A., Williams, L. M., & Finkelhor, D. (1993). "Impact of sexual abuse on children: A review and synthesis of recent empirical studies." *Psychological Bulletin*, 113 (164-180).

Kercher, G. A., & MacShane, M. (1984). "The prevalence of child sexual victimization." *Child Abuse & Neglect*, 8, 495-501.

Kitchur, M. & Bell, R. (1989). "Group Psychotherapy with preadolescent sexual abuse victims: Literature review and description of an inner city group." *International Journal of Group Psychotherapy*, 39, 555-580.

Liem, Joan. 1992. "Need for Power in Women Sexually Abused as Children." Paper presented at *Trauma and its Sociocultural Context* conference, December 17, U. Mass., Boston.

MacKenzie, K.R (1990). *Introduction to time limited Group Psychotherapy*. American Psychotherapy Press.

Mendel, M. P. (1992). *The impact of sexual abuse upon males*. Ann Arbor: U.M.I. Dissertation Services.

Mezey, G. C. & King M. B. (2000). *Male Victims of Sexual Assault*. Second ED. Oxford Press.

Nelki, J. S. & Watters, J. (1989). "A group for sexually abused young children: Unraveling web." *Child Abuse and Neglect*, 13, 369-377.

Nicolson (eds), *Gender Issues in Clinical Psychology*. New York: Routledge Press.

Reichert, E. (1994). "Play and animal assisted therapy: A group treatment model for sexually abused girls ages 9-13." *Family Therapy*, 21 (1), 55-62.

Rencken, R. H. (1989). *Intervention Strategies for Sexual Abuse*. Alexandria, VA: American Association for Counseling and Development.

Risin, L. I., & Koss, M. P. (1987). "The sexual abuse of boys." *Journal of Interpersonal Violence*, 4(3), 309-323.

Roesler, T.A., Czech, N., Camp, W., & Jenny, C.A. (1992). "Network therapy using videotape disclosures for adult sexual abuse survivors." *Child Abuse and Neglect*, 16, 575-583.

Romano E. R. & De-Luca R. V. (2001). "Male Sexual Abuse: a review of effects, abuse characteristics, and links with later psychological Function." *Aggression and Violent Behavior* (2001) 55-78.

Rowan, J. (1997). *Healing the Male Psyche*. New York: Routledge Press.

Scarce. M. (1997) *Male on male Rape*. Insight Books Press.

Sharpe, J, SellEy. C, (2001). "Group Analytic Therapy for Male Survivors of Childhood Sexual Abuse." *Group Analysis* 34 (2).

Sturkie, K. (1983). Structured group treatment for sexually abused children. *Health and Social Work*, 8, 299-307.

Van Der Kolk, B., ed (1987), *Psychological trauma*. Washington, D.C : American Psychiatric Press.

Yalom, I. (1983). *The Theory and practice of Group Psychotherapy*. (4 ed) N.Y Basic Books

Zamanian, K. & Adams, C. (1997). "Group psychotherapy with sexually abused boys: Dynamics and interventions." *International Journal of group psychotherapy*, 47 (1), 109-126.

ר. (1992). התנסויות בקבוצות ומאמרים נוספים. דביר.

א, ג, ג, שלום, א. (2001). השפעותיה של התעללות בשנות הילדות על פסיכופתולוגיה במבוגרים. "שיחות",
י', 180-194.

ג. ל. (2001). טראומה והחלמה. תל אביב: עם עובד.

ש. (2004). בלבול השפות בין המבוגרים לבין הילד. תל אביב: עם עובד.

י. (1997). אני לא רוצה לדבר על זה. תל אביב: עם עובד.

יום, ע. (טרם פורסם). מ"הברווזון המכוער" ללהקת הברבורים: טיפול קבוצתי בנפגעות גילוי עריות. בתוך
צ. סלומון, ז. (עורכות). הסוד ושברו: גילוי עריות, מאפיינים השפעות ודרכי טיפול.